

Outcrossing – Ne zaman ve Ne için?

William Given
Çeviren İker Ünlü

Çevirmenin notu: ¹ Inbreeding temel olarak anne ve babanın yavruları ya da kardeşlerin birbirleriyle çiftleştirilmesinden doğan yakın akrabaların kullanıldığı üretim yöntemidir. ² Linebreeding, inbreeding'in daha hafif bir versiyonu olarak görülebilir. Köpeğin şeceresinde bir ya da daha fazla akrabanın çiftleştirilmesidir.

Inbreeding¹ ve linebreeding² seçtiğimiz ırkta kendi kanımızı oluşturmakta bize yardımcı olur. Bu üretim yöntemleri bizlere köpeklerimizde en çok istediğimiz özellikleri kolaylıkla sabitleme imkanı tanır. Yine de bu iki yöntem üretimde kullanabileceğimiz tek araçlar değildir.

Outcrossing, birbiriyle hiç bir akrabalığı olmayan iki köpeğin çiftleşmesi olarak tanımlanır. Outcrossing'i dört nesillik şecerede hiç ortak akrabası olmayan iki köpeğin çiftleştirilmesi olarak tanımlayan yetiştiriciler de vardır. Bu tanım kulağa mantıklı gelmektedir çünkü yavruları etkileyen genler son dört nesilde konsantre olur. Outcrossing'in avantajları vardır; ancak bu yöntemi kullanmayı düşünen her yetiştirici bunu sadece belirli bir amaç için yapmalıdır.

Tecrübeli bir yetiştiricinin outcross yapmayı seçmesinin bir kaç çok iyi nedeni vardır. Birincisi elindeki kanda olmayan özellikleri elde edebilmek ve zaten köpeklerinde var olan olumlu özellikleri daha güçlendirerek sıradışı hale getirmek. İkincisi homozigot çekinik genlerin ortaya çıkardığı hataları azaltmaktır. Ve üçüncü olarak da bir üretim programı hastalıklara karşı dayanıksızlık ya da kısırılık gibi canlılık kaybı göstermeye başladığında ki kimileri buna inbreeding baskısı da der, outcrossing kesinlikle gereklidir.

Outcrossing'in Sonuçları

Sıklıkla iki mükemmel show köpeğinin ilk nesil outcross'undan doğan yavrular anne ve babasının pek çok harika özelliğini sergiler. Bu nedenle, outcross çiftleşmelerden doğan ilk nesil yavruların pek çoğu yarışmalarda başarı kazandığından bunu fark eden diğer yetiştiriciler aceleyle benzer üretimleri denemek isterler.

Outcross çiftleşmesinden elde ettiği ilk neslin hemen ardından yetiştirici eğer kendi oturmuş kanına geri dönmezse elde ettiği tüm kazanımları kaybedecektir. Başarılı bir yetiştirici olabilmek için, ırk standardınca istenen tüm özelliklerde genetik olarak baskın olan yavruları üretebilmeyi amaç edinilmelidir. Yetiştirici ideale ne kadar yaklaşırsa yavru ve köpeklerde tip olarak o kadar bütünselliğe ulaşacaktır. Yetiştirici daha fazla birbiriyle çok az ya da hiç akrabalığı olmayan köpekleri kullandıkça yavrularda daha az tutarlılık görecektir.

Outcrossing aracılığıyla elde edilen her hangi bir artı özellik, yetiştirici daha önce bu özellikleri kendi kanında inbreeding ve linebreeding ile sabitlenmediği sürece yetiştiricinin sahip olduğu kanın genetik yapısının bir parçası olarak görülemez. Bir yetiştirici outcrossing'i bir amaca hizmet için kullanmalıdır. Bazı yetiştiriciler buna katılmasa da, başarılı bir outcross tek bir nesilde o kandaki eksiklikleri düzeltemez.

Engellenemez trajedi, outcross üretimden doğan yavruların fazlasıyla heterojen olması yani tutarlı bir tip birliğinden yoksun olmalarıdır. Bu, yetiştiricinin sadece belirli bir tipi oturtamamasına neden olmasının yanı sıra ürettiği köpeklerde farklı yapı ve boyutta nesillerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Bu tip yetiştiriciler ırklarına hizmet etmiyor demektir. İrktaki tip farklılıklarına neden oldukları gibi isimlerine de leke getirirler. Üretilen yavruların tip ve kalite bakımından tahmin edilebilirliği iyi bir yetiştiricinin imzası olarak algılanır.

Ne zaman outcross yapılmalı?

Bana “kaç birbirini takip eden inbreeding ve linebreeding çiftleştiriminin ardından outcross yapmalıyım?” diye sorsanız ben de size geri “ Cumartesi günü çekilecek lotonun kazanan numaraları nedir?” diye sorarım

Outcross yapmadan üç nesilden fazla inbreeding ya da linebreeding yapmayın diyenler mevcut. Görünüşe bakılırsa bu konuda fikrini sorduğum herkesin birinden duyduğu ya da kendine ait anlatacak bir hikayesi var. Outcross yapmadan üç nesilden fazla inbreeding ya da linebreeding yapmayın ilk kimin tarafından ve en zaman ortaya atıldı bilmiyorum; ama tam olarak gerçeklik taşımadığını söylemeliyim. Yukarda bahsettiğim gibi üç nesilde bir outcross yapmayı savunan yetiştiriciler ellerinde delil olmasa da bu inanca derinden bağlı görünüyorlar.

Bunun yanı sıra arasına kana yeni köpekler katmanın faydalı olduğuna inanan popüler bir inanış da mevcut. Bunun doğruluk payı yoktur. Eğer doğru şekilde kullanılırlarsa inbreeding ve linebreeding hataların ortaya çıkmasına neden olan çekinik faktörlerin ortadan kaldırılmasında ve kanda saflığı korumada kullanılacak tek yöntemdir. Bir ya da daha fazla yüksek kaliteli köpeğin birbirleriyle çiftleştirilmeleri, daha hatalı akrabalarının etkilerini azaltacağı gibi belirgin bir tipin oturtulmasına da katkıda bulunacaktır.

Sürekli Outcrossing Yapmanın Tehlikeleri

Outcross'un ilk neslinde olağanüstü sonuçlar alındığında, pek çok yetiştirici bunun daha önce görülmemiş bir başarı olduğunu düşünür. Bundan sonra tüm yapmaları gerekenin, oturmuş kendine ait bir kan aracılığıyla yüksek oranda super yavrular üreterek şanlı birer üretici olacaklarına inanırlar. Tabi ki tam tersi olur ve beklentilerinde yanılırlar.

Genel bir kural olarak, outcross üretimlerin ilk neslinde doğan yavrular görüntü bakımından oldukça tutarlıdır. Pek çok yavru anne ve babasından daha da doğru yapıda olabilir. Ancak, orjinal hatta dönüş yapılmazsa bu başarılı üretimden doğan yavruların gelecek nesilleri hayal kırıklığından başka birşey olmayacaklardır. Bunun nedeni anne ve babalarından gelen çok fazla çeşitlilikte gene sahip olmalarıdır. Bu nedenle bu yavrular tip bakımından büyük farklılıklar göstereceklerdir. Bu aynı zamanda yavruların büyük bir kısmının yarışma kalitesi bir yana damızlık özelliğinden bile uzak olmaları anlamına gelir.

Şunu hatırlatmalıyım ki outcrossing ile melezleme (Labradorün Poodle ile çiftleştirilmesi gibi) arasında çok az fark vardır. İkisi de genetik yapıları fazlasıyla çeşitlilik gösteren iki köpeğin çiftleştirilmesi anlamına gelir. Bu da ortaya çıkan yavrularda genlerin ciddi bir şekilde tekrardan düzenlenmesini gerekli kılacaktır.

Yetiştiriciler olarak, sadece damızlık köpeklerimizin fiziksel yapısı konusunda değil o genleri kalıtım sonucu aldıkları yakın atalarının özellikleri konusunda da dikkatli olmalıyız. Unutmamalıdır ki outcrossing eksik ve aranan özellikleri kazandırmasının yanı sıra zaten sabitlenmiş olumlu özelliklerin zayıflamasına hatta azalmasına da neden olabilir.

Outcrossing sırasında..

Kanda mevcut olmayan; ama istenen özellikleri elde etmek ya da linebreeding ile bertaraf edemediği hataları düzeltmek için outcross'u mümkün olduğunca yakından yapılması gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle kullanılacak damızlığın istenilen özelliklere zaten sahip olması ya da şeceresinde beşinci ya da altıncı kuşaktan sizin hattınıza akraba olan bir köpeğin seçilmesini şiddetle tavsiye ediyorum. Bu metodu kullandığınızda yetiştirici olarak, outcross aracılığıyla istediğiniz özellikleri sabitlemek için bir kaç nesil beklemekten kendinizi kurtarmış olursunuz.

Outcross yaptıktan sonra ne yapıldığı da önemlidir. Eğer şanslıydıysanız ve outcross aracılığıyla istediğiniz özellikleri elde etmiş ve istenmeyenleri bertaraf edebildiyse bir sonraki adımınız inbreeding ya da linebreeding olmalıdır. Böylece outcross'dan elde ettiğiniz özellikleri hattınızda koruyabilirsiniz. Eğer outcross'dan elde ettiğiniz sonuçlar beklediğiniz gibi çıkmadıysa baştan başlamanız ya da inbreeding veya linebreeding ile istenmeyen sonuçları düzeltmeye çalışmanız gerekebilir.

Bazı yetiştiricilerin outcrossing ile çok olumlu sonuçlar almasının bir den fazla nedeni vardır. Birincisi tamamen outcross gibi görünen bir çiftleşmeye baktığınızda köpeklerin şeceresinde üç ya da dört nesil geri gidin. Başta birbirleriyle alakasız gibi görünen damızlıkların aslında hiç de öyle olmadığını görürsünüz. Geçmişte ortak atalara sahiptirler.

Diğer bir neden baskınlıktır. Başarılı bir yetiştirici yüksek kaliteli özelliklerini tutarlı bir şekilde yavrularına geçirmesiyle ünlü güçlü bir damızlık köpek arar. Genelde bu köpeklerin bunu başarmalarının nedeni geçmişte inbreeding ya da linebreeding yapılmış olmasıdır. Bu nedenle, kendi özelliklerini dişilerdeki çekinik genlerin üzerinden yavrularına geçirebilmektedirler.

Eşleştirme

Pek çok yetiştirici iyi kandan gelen; ancak ortalama dişilerle başlamıştır. Sonra şecereleri analiz etmeye saatlerini ardından da güçlü bir damızlıkla çiftleştirmek için de bolca para harcarlar. Her batıdaki en iyi yavruyu seçer; üretimlerini rafine etmeye devam eder ve ünlü yetiştiriciler olarak nam yaparlar.

Standarda uygun üretim yapayım derken hedeflerini şaşırın ve yollarından uzaklaşın pek çok da yetiştirici vardır. Başarının yerine en son moda sahte özelliklerin peşine düşerek başarısız olurlar.

Başarısızlığın tecrübesi

Köpeklerinin şeceresindeki üçüncü ve dördüncü nesil köpeklerin kimler olduğunu bilmeyen yeni yetme yetiştiricilerin sayısı endişe verici düzeydedir. Pek çok yetiştirici artık köpeklerinin büyük anne ya da babalarının ismini söyleyememektedir. Sadece seçkin bir kaç yetiştiricinin sahip oldukları köpeklerin şecerelerindeki son dört nesli ezber söyleyebildiğine bahse girerim.

Bir yetiştiricinin, köpeklerinin şeceresindeki en az üç nesil köpeğin güçlü ve zayıf yanlarını bilmediği sürece büyük bir ihtimalle daha iyi bir yetiştirici olamayacağını burda belirtmekte sakınca görmüyorum. İyiyi koruyup istenmeyeni elimine edecekse yetiştiriciler, bu özelliklerin şecerede ilk hangi köpekle ortaya çıktığını bilebilmelidirler. Bu ister inbreeding, line breeding ya da ara sıra başvurulacak outcrossing olsun rastgele üretimlerle gerçekleştirilemez.

Yetiştiriciliğe yeni başlayan pek çok kişi genellikle seçtikleri ırkın gerçekten iyi bir örneğinin ne olduğunu tam olarak bilmemektedir. Kısa sürede tecrübeli bir akıl hocasıyla arkadaşlık etmediği sürece bu süreç hayal kırıklıklarıyla dolu olabilir. Pek çok yeni yetiştirici kalıtımın temel kurallarını anlamadan ya da şecereleri değerlendirme tecrübesine sahip olmadan üretime başlamaktadır.

Günümüzde tecrübeli yetiştiriciler ve handlerlar yeni başlayanların önemini sık sık görmezden geliyorlar. Onların yarışmalarda ve üretimlerinde başarılı olmaları konusunda aktif rol oynamaktan kaçınıyorlar. Unutmamalıdır ki benim gibi ister ileri yaş isterse de başka nedenlerden olsun hobimizden çekilmek zorunda kalan bizlerin yerini dolduracak olan onlardır.

Yüksek standartlar, şecere analizi aracılığıyla iyi damızlıkların dikkatli seçimi, uygun üretim sisteminin oluşturulması ve doğan yavruların gerçekçi değerlendirmesi bir yetiştiricinin başarılı bir üretim programı inşa ederken faydalanacağı en önemli araçlardır.

Kısa URL: <http://caninechronicle.com/?p=93409>